

Nýtt tungumál og læsi 2

Anna Guðrún Júlíusdóttir

18. nóvember 2014

Hvernig gekk?

- Þjálfar stafrófið reglulega eftir þeim leiðum sem ég sýndi ykkur.
- Ákveða og skrá hvaða orð þið viljið kenna nemendum í viðkomandi fagi – 10 orð á viku. **Marzano leggur til 3-4 orð í hverju fagi á viku.**
- Kenna nemendum að skrá, skissa/teikna og skrifa um orðin. 10 orð á viku.

Fræðin og heilinn

Tungumalatorg.is/isa

The screenshot shows the header of the Tungumalatorg.is website. On the left is a bird illustration. In the center, the text reads "Íslenska sem annað mál". On the right is a circular logo with the Icelandic flag. Below the header is a navigation menu with the following items: Heim, Kötluvefurinn, Fjölmennning, Fræðin, Nám og kennsla, Námsgögn, Frá kennurum, Réttur nemenda, and Um vefinn.

Fræðin

The video player shows a video titled "Íslenska sem annað mál á Tungumalatorgi.is FRÆÐIN". The video content is partially obscured by a green overlay with text, but the title and website name are clearly visible.

[Videokynning um fræðin.](#)

Efni

- Kötluvefurinn
- Fjölmennning
- Fræðin
  - Vísindin og tungumálið
  - Starfsemi heilans og máltaka
  - Hvernig lærum við tungumálið?
  - Misskilinn málhöpur
  - Millimál - interlanguage
- Skrif
- Nám og kennsla
- Námsgögn
- Frá kennurum
- Réttur nemenda
- Um vefinn

Í ágúst 2011/AGJ

<http://tungumalatorg.is/isa/fr%C3%A6%C3%B0sla/hva%C3%B0-segja-rannsoknir-fr%C3%A6%C3%B0imanna/kennarar-%C3%BEurfa-a%C3%B0-vera-gagnrynr/>

Starfsemi heilans og máltaka

Fram á 20. öld trúðu menn því að heilinn væri tilbúinn við fæðingu og tæki litlum breytingum eftir það. Þekking vísindamanna á starfsemi heilans var mjög takmörkuð vegna þess að ekki var hægt að rannsaka virkni heilans á lifandi fólki. Vísindamenn urðu að láta sér nægja að kryfja heilann eftir andlátíð.

Undanfarin 20-30 ár hefur orðið bylting í rannsóknum á starfsemi heilans sem rekja má til tækniframfara og nýrrar rannsóknartækni sem gerir vísindamönnum kleift að fylgjast með starfsemi heilans, t.d. þegar fólk les. Nú er vitað að við örvun og áreiti eykst vöxtur vefja, meðal annars þeirra vefja og taugamóta sem tengja heilahvelin.

Einnig hefur komið í ljós að sumir hlutar heilans virðast vera næmir fyrir áreiti á ákveðnum þroskaskeiðum. Sýnt hefur verið fram á að brúin sem tengir heilahvelin er

<http://tungumalatorg.is/isa/fr%C3%A6%C3%B0sla/4-starfsemi-heilans-og-maltaka/>

Kennarar þurfa að vera gagnrýnir

Í frumskógi misvísandi kenninga er margt bitastætt sem kennarar geta vinsað úr til að þróa betri kennsluhætti fyrir nemendur af erlendum uppruna. Til að bera kennsl á aðferðir eða kennslulíkön sem virka vel fyrir nemendur í ákveðinni kennslustofu verða kennarar að vera gagnrýnir.

Þrátt fyrir að rannsóknir gefi til kynna hvað virkar þá er ekki alltaf tekið fram hvað virkar fyrir hvern, hvenær og undir hvaða kringumstæðum.

Þegar kennarar velja að beita ákveðinni kennsluáðferð í stórum nemendahópi þarf að hafa í huga hvort hún sé í raun skilvirk fyrir

alla nemendur eða aðeins fyrir afmarkaðan hóp nemenda. Kennari sem nær árangri er hæfasti aðilinn til að meta hvaða kennsluleið sé gagnlegust við tiltekna aðstæður.

<http://tungumalatorg.is/isa/fr%C3%A6%C3%B0sla/hva%C3%B0-segja-rannsoknir-fr%C3%A6%C3%B0imanna/kennarar-%C3%BEurfa-a%C3%B0-vera-gagnr%C3%B0ynir/>

Rannsóknir og raunveruleikinn

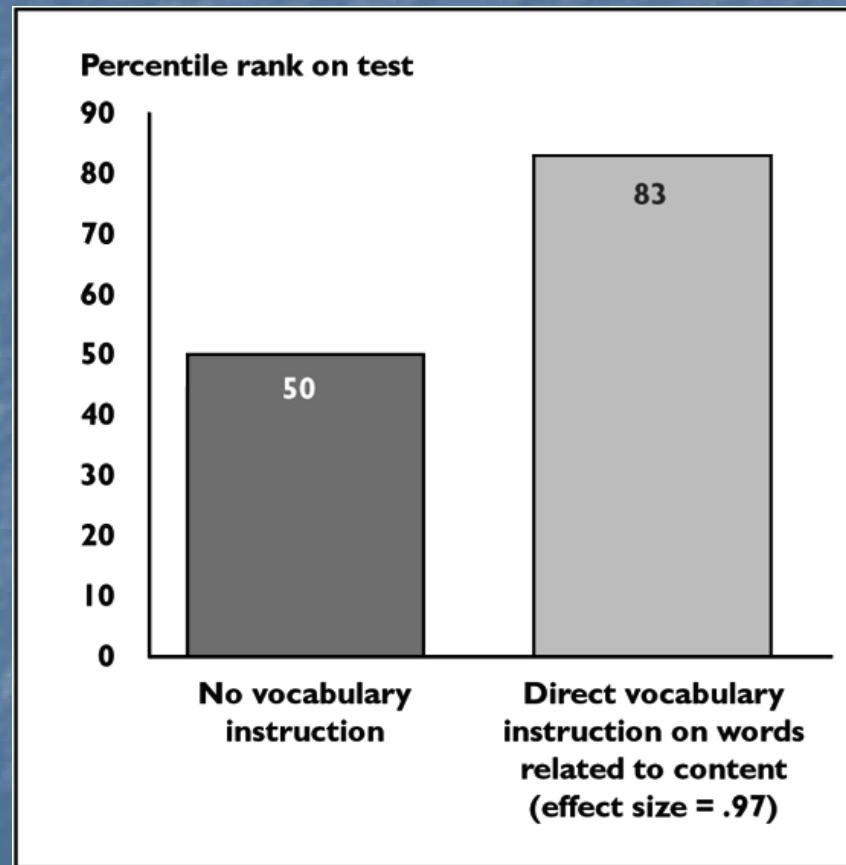
Orðaforði námsgreina

Bernard Mohan 1986

Mikilvægi beinnar kennslu orðaforða

Raunveruleikinn og nemendur

- Framúrskarandi kínverskur nemandi sem kom hingað í 8. bekk vissi ekki hver Hitler var né þekkti til helfararinnar.
- Nemandi í 4. bekk sem fæddist hér báðir foreldrar frá Víetnam þekkti ekki orðið hreindýr.
- Nemandi í 6. bekk sem fæddist hér báðir foreldrar frá Serbíu þekkti ekki líffærið hjarta.

Skilgreining á þremur lögum orðaforðans

Í fyrsta laginu er grunnorðaforði.

Í öðru laginu eru orð sem koma oft fyrir í máli þroskaðra málnotenda en einnig í ritmáli.

Í þriðja laginu eru orð sem koma sjaldan fyrir og eru innan sérsviða, til dæmis orð í líffræði.

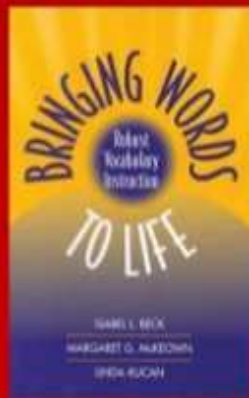
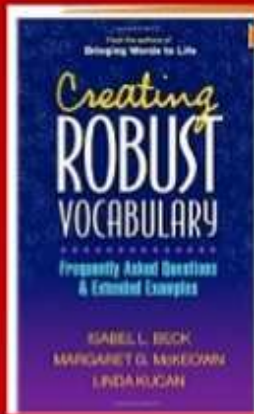

Hvað segja rannsóknir?

Beck says

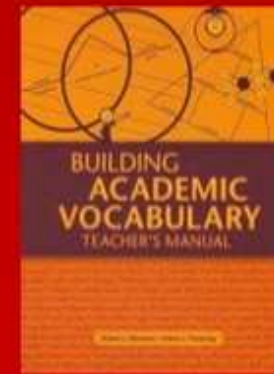
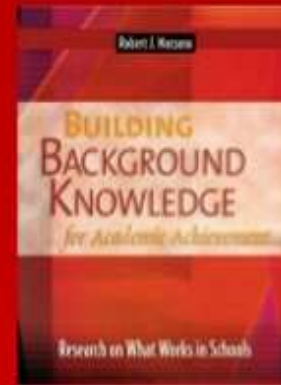

Tier 2

Marzano says

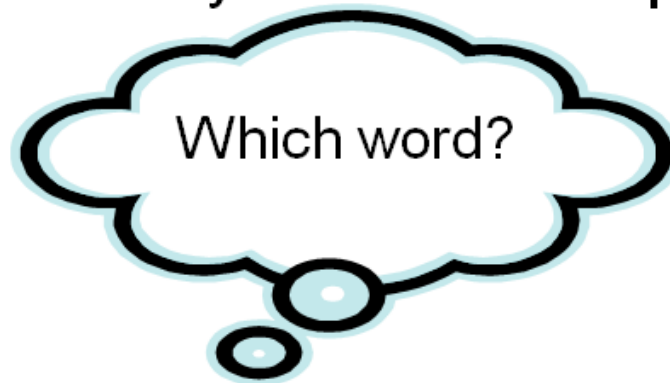
Tier 3

Hvaða orð?

Choosing words

- Jose avoided playing the ukulele.
- Which word would you choose to pre-teach?

Það sem skiptir máli við val á orðum

- Orð sem eru mikilvæg til að skilja efnið, (hreindýr, klaufir, spendýr).
- Orð sem koma upp aftur og aftur í tiltekinni námsgrein eða umræðuefni, (hjarta, æðar, súrefni).
- Orð sem skipta máli á líðandi stund, (heilbrigðiskerfið, fátækt, mótmæli, velferð).

Undirbúningur fyrir innlögn

- Velja 1-4 orð á viku í hverju fagi
- 4×10 vikur = 40 orð á önn í einu fagi
- Í 6 fögum $\times 40 = 240$ orð á önn
- 480 orð á ári

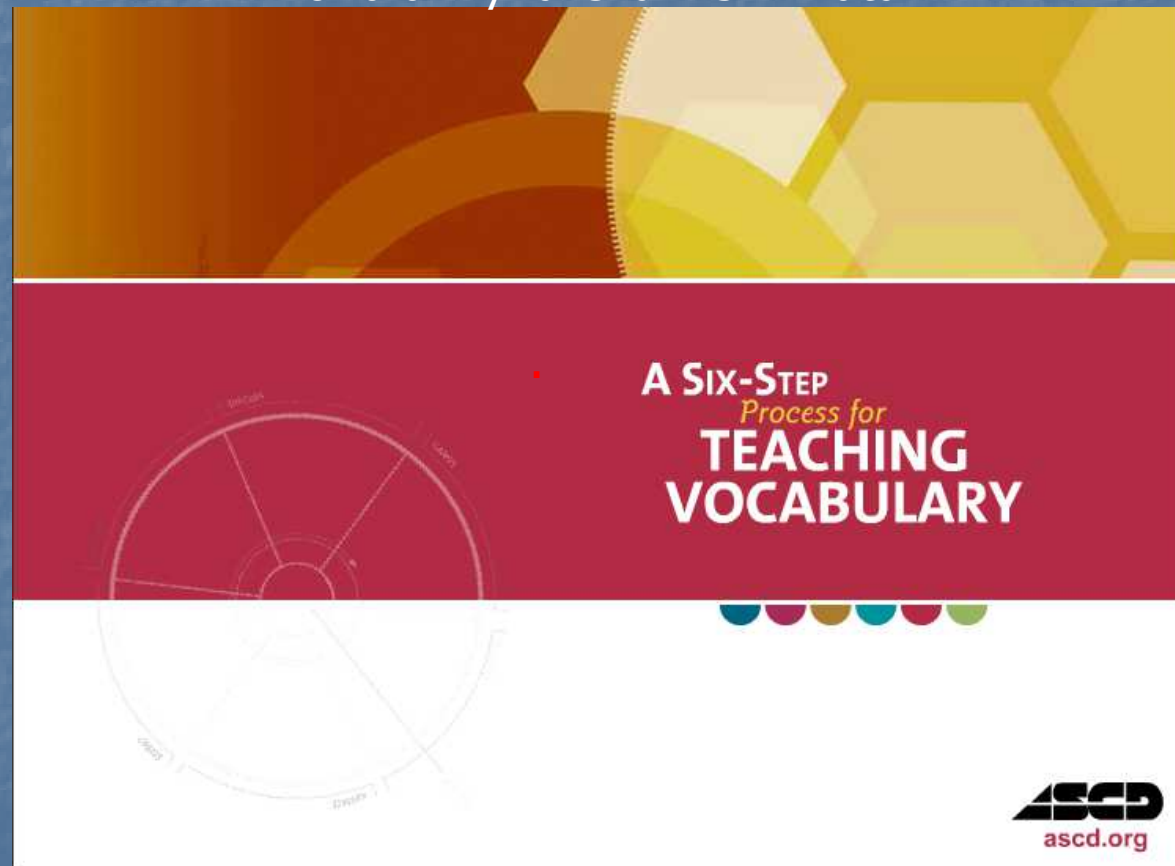
Árangursrík og skemmtileg
aðferð við að kenna orð.

Kennsla orðaforða í 6 skrefum

Horfa á mynd 😊 um 3 mínútur

http://www.ascd.org/ASCD/media/siteASCD/common/six_step_flash.html

1. Innlögn. Hvað vita nemendur? Örvá þarf reynsluheim nemenda í tengslum við hugtakið.
2. Nemendurskýra hugtakið með sínum eigin orðum
3. Skissa mynd sem lýsir orðinu
4. Vinna með orðin
5. Ræða um orðin
6. Leika með orðin

Sex skref

- Fyrstu þrjú skrefin er hin eiginlega kennsla – innlögn
- Síðari þrjú skrefin dýpka hugtakaskilning og festa orðin í minni.

Dæmi um skipulag í stundaskrá

– 2 vikur

Mánudagur	Þriðjudagur	Miðvikudagur	Fimmtudagur	Föstudagur
Kynning á nýju hugtaki. Nemendur útskýra hugtakið á sinn hátt. (Skref 1-2)	Leikur með orð eftir frímínútur um leið og nemendur koma inn. (Skref 6)	Nemendur gera myndræna útfærslu. (Skref 3)	Orðhlutagreining (Skref 4)	Leikur með orð í lok dags. (Skref 6)
Mánudagur	Þriðjudagur	Miðvikudagur	Fimmtudagur	Föstudagur
Kynning á nýju hugtaki. Nemendur útskýra hugtakið á sinn hátt. (Skref 1-2)	Leikur með orð eftir hádegismat um leið og nemendur koma inn. (Skref 6)	Nemendur gera myndræna útfærslu. (Skref 3)	Nemendur ræða saman um orðið (Think-Pair-Share). (Skref 5)	Orðhlutagreining. (Skref 4)

Nánar um skref eitt.

Skref 1

- Kennari kynnir hugtakið, þarf ekki að taka meira en 5 mínútur í hvert skipti.
- Endurtekning og aftur endurtekning.

Skref 1

- Hvað vita nemendur? Setjið fram einfalda skýringu á hversdagslegu máli í samvinnu við nemendur.
- Notið myndskreið, myndir, söngva, sögur, lykt, hljóð, bragð eða alvöru hluti.
- Gefið dæmi sem tengist reynsluheimi nemenda.
- Ekki nota orðabókarskilgreiningu.

Dæmi um innlögn skref 1

Örva þarf reynsluheim nemenda í tengslum við hugtakið.

Allt um hreindýr

Hreindýr

Karldýr: Tarfur
Kvendýr: Kýr
Afkvæmi: Kálfur

Þyngd: Tarfur 120–200 kg, kýr 80–100 kg

Hljóð: Kýrnar baula á kálfana sína og það rymur í törfunum á fengitímanum.

Fæða: Grös, starir, víðitegundir, fléttur svo sem hreindýramosi.

NÁMSGAGNASTOFNUN

ÍSLENSKU LANDSPENDÝRIN

Hreindýr er [spendýr](#), [klaufdýr](#) og [jörturdýr](#). Hreindýr halda sig í hjörðum. Þegar dýr lifa í hjörðum er átt við að þau haldi sig í hópum.

Hreindýr voru flutt til landsins frá Noregi. Þau eru jurtaætur og lifa því bara á fæðu úr jurtaríkinu. Þau lifa eingöngu á Austurlandi því þar er mikið af fléttum og skófum og inn undir Vatnajökli er snjólétt á vorin. Það eru til um 3000 hreindýr á Íslandi.

Hreindýr eru með þykkan feld. Feldurinn er mjög skjólgóður og hlýr. Sumstaðar á honum eru hárin hol að innan sem einangrar vel. Þess vegna geta hreindýrin verið úti allt árið.

Hreindýr eru brún á haus, baki og löppum að framan. En á síðu og kvið eru þau grá. Oft eru þau ljós í kringum augun og á halsinum. Á haustin vex törfunum mikið ljóst skegg. Snoppa hreindýranna er loðin. Þess vegna er svo auðvelt fyrir þau að krafsa fæðu í gegnum þykkt snjólag.

Hreindýr eru af hjartarætt. Þau eru eina hjartardýrið þar sem bæði kynin eru hyrnd og fella þau hornin árlega en á mismunandi tíma. Klaufir hreindýra eru stórar. Þær nýtast vel þegar krafsa þarf eftir fæðu í snjó, synda og ganga í votlendi.

hósamós   minkur   hreindýr   brúnrotta   kanína   reifer   hagamós   svartrotta

Þróðleikur
æxun
tegundir
hegðun
nytjar
myndir
orð
sögur
vísur
leikir

Horfa á myndскеið

<https://www.youtube.com/watch?v=Ct-VVugiErw>

Skoða myndir

ÍSLENSKU LANDSPENDÝRIN

Hreindýr

horn

snoppa

Farðu yfir bláu hringina til að fá meiri upplýsingar.

Karldýr: Tarfur
Kvendýr: Kýr
Afkvæmi: Kálfur

Þyngd: Tarfur 120–200 kg, kýr 80–100 kg

Hljóð: Kýrnar baula á kálfana sína og það rymur í törfunum á fengitímanum.

Fæða: Grös, starir, víðitegundir, fléttur svo sem hreindýramosi.

NÁMSGAGNASTOENNINGUR

Hreindýrstarfur Hreindýrahjörð Hreindýrskálfur
Hreindýrskvígur með kálfa Hreindýr í kvöldsóli

hásamús minkur hreindýr brúnrotta kanína reifer hágamús svartrotta

Fróðleikur
æxun
tegundir
hegðun
nytjar
myndir
orð
sögur
vísur
leikir

<http://www1.nams.is/landspendyr/animal.php?id=1>

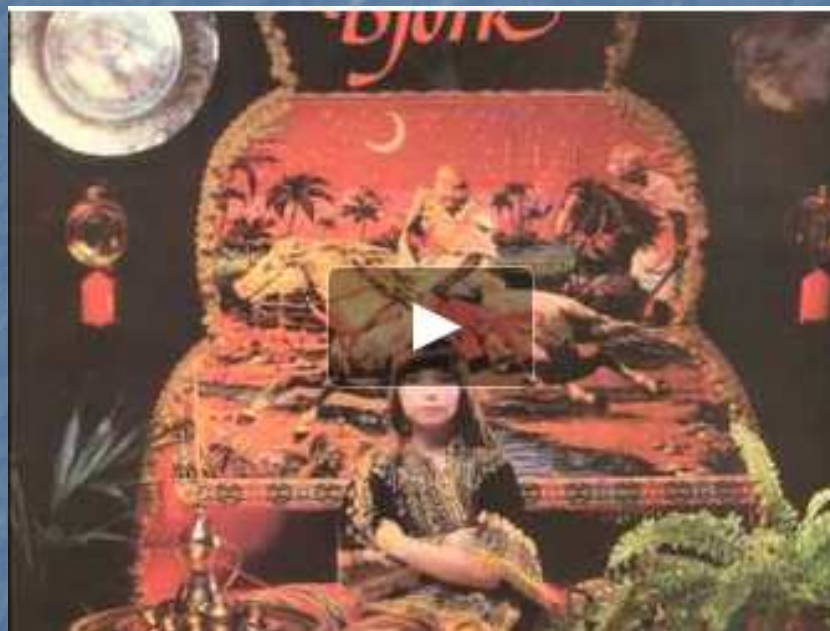
Hlusta á lag

Fúsi Hreindýr

Björk

Fyrir ofan vatnajökul
ekki langt frá ódáðahraun
þar a fúsi hreindýr heima
þar ferðast hann á laun
hann fúsi hreindýr syngur
við fossanið og kvak
hann leikur sér hjá læknum
lengst inn við fjallabak

Húllum hæ, húllum hæ
fúsi hreindýr syngur æ
þegar klukkan slær - einn takk þrír

<http://letras.mus.br/bjork/166564/>

Lesu sögu

Hreindýr

Karldýr: Tarfur
Kvendýr: Kyr
Afkvæmi: Kálfur

Þyngd: Tarfur 120–200 kg, kyr 80–100 kg

Hljóð: Kynnar baula á kálfana sína og það rymur í törfunum á tengibarnum.

Fæða: Grös, starr, viðtegundir, flettur svo sem hreindýramosi.

ÍSLENSKU LANDSPENDÝRIN Loka glugga

„Vissuð þið,” sagði gamall maður, „að jólasveinninn spurði hvort hann gæti fengið lánuð tvö fallegustu hreindýrin okkar. Í nótt kemur hann og spennir þau fyrir sleðann sem hann notar til að gefa öllum börnum í heiminum gjafir. Sem þökk fyrir lánið ætlar hann að byrja á því að dreifa gjöfum í bænum okkar.”

Allir voru glaðir og spennir. Það var bara Sæmi, lítill drengur sem bjó í litlu húsi sem lítið bar á milli trjána í útjaðri bæjarins, sem var leiður. „Jólasveinninn mun ekki taka eftir húsinu okkar,” hugsaði hann. „Við Annika systir fáum engar gjafir.” Hann horfði dapur í bragði á Birki og Björk, hreindýrin tvö sem höfðu verið valin í hlutverkið. Hann þekkti dýrin vel því hann hafði oft fylgt þeim þegar þau fóru á beit.

Hreindýr jólasveinsins

Sýna hvernig er gert.

- Gefa lýsingu með orðum með hjálp **nemenda:** Hreindýr er dýr sem líkist kú (kýr). Hefur fjórar fætur, hefur ekki langan hala, 2 horn á höfðinu sem líkjast trjágrein, borðar gras, er brúnt og grátt á litinn.
- Skissa hugtakið

Nánar um skref tvö og þrjú.

Skref 2

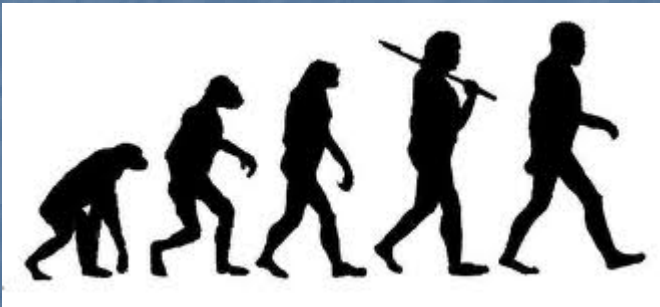
Nemendur útskýra hugtakið á sinn hátt

- Gefa skýringu með eigin orðum.
- Tengja orðið við eigin reynsluheim.
- Sýna dæmi með setningu.
- Kennari leiðréttir hugsanlegan misskilning.

Skref 3

Nemendur gera myndræna útfærslu

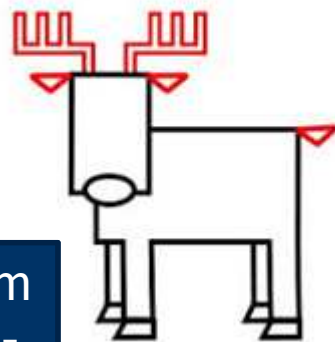
Í spor nemenda, skref 2-3

Skrifið hugtakið
- box 1

Hreindýr

Hreindýr er dýr sem líkist kú (kúr). Hefur fjóra fætur, hefur ekki langan hala, 2 horn á höfðinu sem líkjast trjágrein, étur gras, er brúnt og grátt á litinn.

Lýsið hugtakinu með eigin orðum - box 2

Gerið skissu sem lýsir hugtakinu - box 3

Þegar ég var lítil þá var alvöru horn af hreindýri upp á vegg heima hjá mér.

Semjið setningu með orðinu í box 4 og tengið við eigin reynsluheim

Í spor nemenda með tvö eða fleiri tungumál, skref 2-3

Skrifið hugtakið á íslensku og á móðurmálinu - box 1

Hreindýr

驯鹿

驯鹿是一种动物，看起来像一头牛。

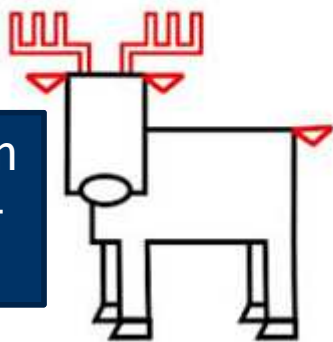
它有四条腿，没有长长的尾巴，

在他的头上像树木两角，

吃的是草就是褐色和灰色的颜色

Lýsið hugtakinu með eigin orðum á móðurmálinu - box 2

Gerið skissu sem lýsir hugtakinu - box 3

我小的时候它是驯鹿的墙壁上，

在家里我一个真正的号角。

Semjið setningu á móðurmálinu með orðinu og tengið við eigin reynsluheim – box 4

Nánar um skref fjögur.

Skref 4

Nemendur vinna með orðin

- Flokka eða raða orðum.
- Orðhlutagreining.
- Kennari býr til eyðufyllingar.
- Nemendur búa til eyðufyllingar.
- Þýða hugtakið: Nemendur með annað mál.

Skref 4

- Eyðufylling

Hreindýr halda sig í hjörðum.

Þegar dýr lifa í _____ er átt við að þau haldi sig í hópum.
húsum görðum hjörðum

Hreindýr voru flutt til landsins frá Noregi.

Þau eru _____ og lifa því bara á fæðu úr jurtaíkinu.
jurtacætur kjötætur alætur

Hreindýrin hafa tvær tær á hverjum fæti sem nefnast _____.
tær klaufir fingur

Hornin á _____ líkjast trjágreinum.
svínum hreindýrum kindum

Myndabanki

Nemendur þurfa að þekkja myndirnar vita hvað orðið er

Orðabanki

Í spor nemenda, skref 4

Að flokka orð, það hjálpar nemendum að festa orðin í minni.

Orð sem byrja á s -

Orð sem enda á - g

Öll hin í stjörnureitinn

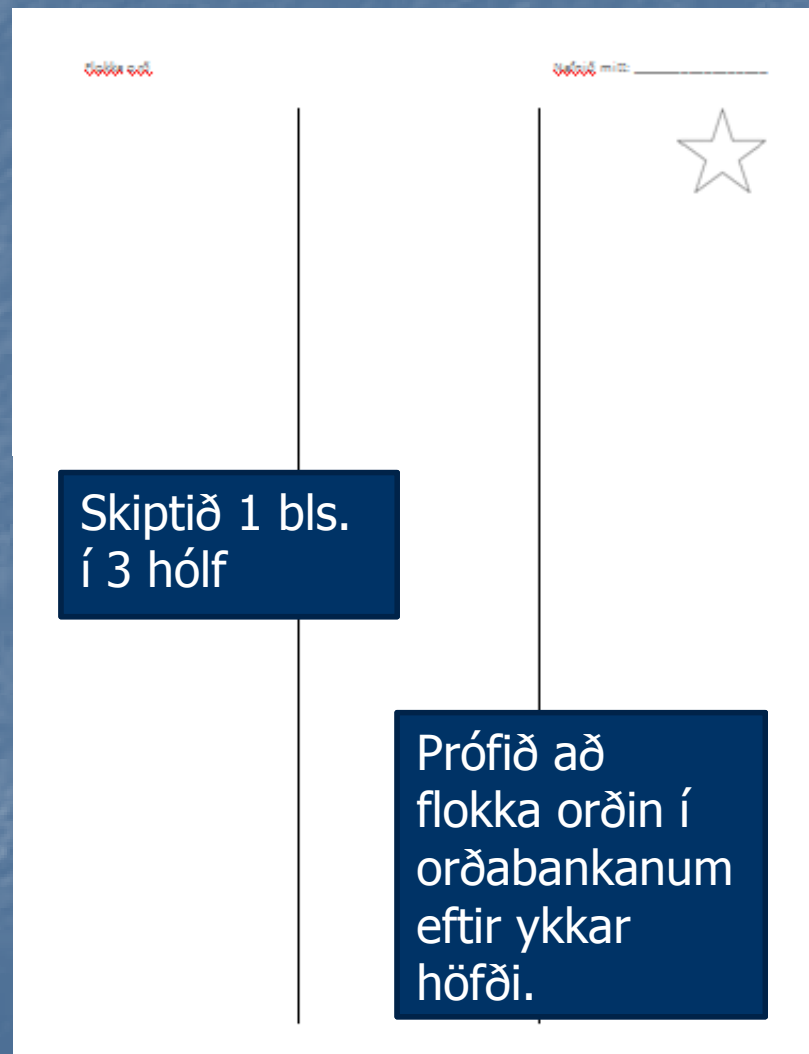
Orð í kvenkyni

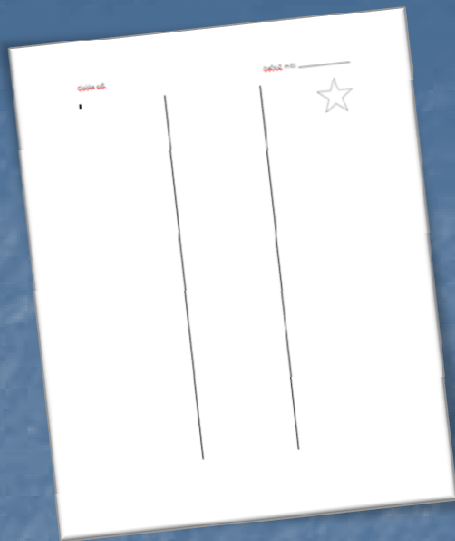
Orð í karlkyni

Orð í hvorugkyni

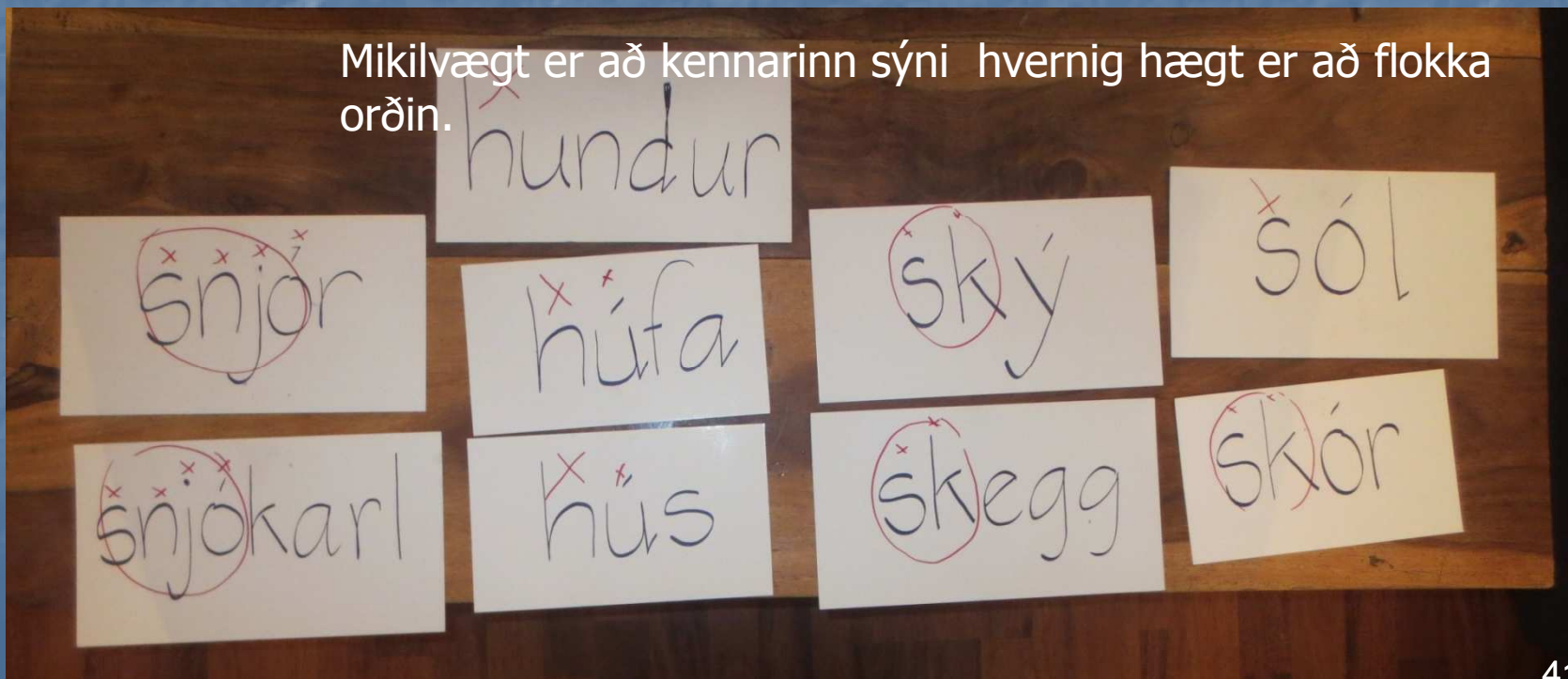
Að vinna með orðin- flokkun

Hljóðkerfið: Hvaða orð hafa ú ... / hvaða orð hafa tvo eins stafi saman/

Bygging orða: Rót, kyn/tíð og endingar, fleirtala og samsett orð.

Hljóð: Atkvæði, sérhljóðar, rím.

Mikilvægt er að kennarinn sýni hvernig hægt er að flokka orðin.

Flóknari vinna

- Nemendur finna sjálfir út flokkun á orðunum og gefa flokkuninni nafn.
- Búa til setningar tveir og tveir saman og gera eyðufyllingarverkefni og leggja fyrir aðra nemendur.

Nafn _____

Krakkinn horfir á sjónvarpið.

Það er vídeó ofan á sjónvarpinu.

Amma heldur á fjarstýringunni og hún vill skipta um stöð í sjónvarpinu.

Í hillunni eru bækur.

Á hillunni er bók sem strákurinn ætlar að lesa.

Amma situr í ruggustólnum.

Amma ruggar sér í ruggustólnum.

Sófinn er á gólfinu.

Amma ætlar að setjast í sófann því henni finnst ekki gott að sitja í stólnum.

Amma drekkur kaffi.

Krakkinn borðar poppkorn.

Neðst í skálinni er poppmals sem hún þroskaði.

Blóm hana

Það er bó

Það er taff

Amma og kr

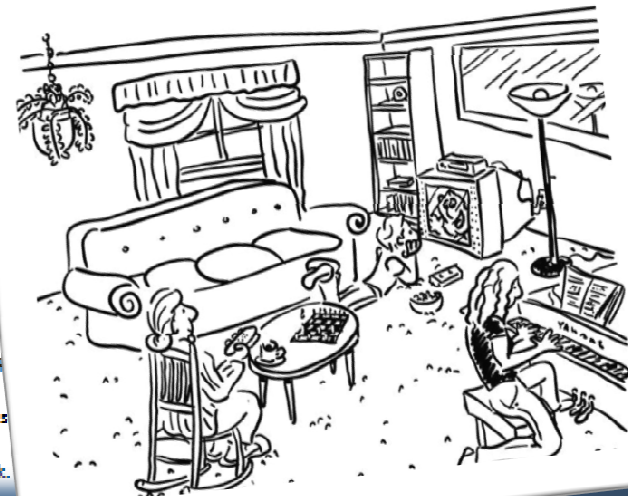
Á pianóstól

Stelpan spila

Það er bók á

Hjá pianóinu s

Krakkil les bók.

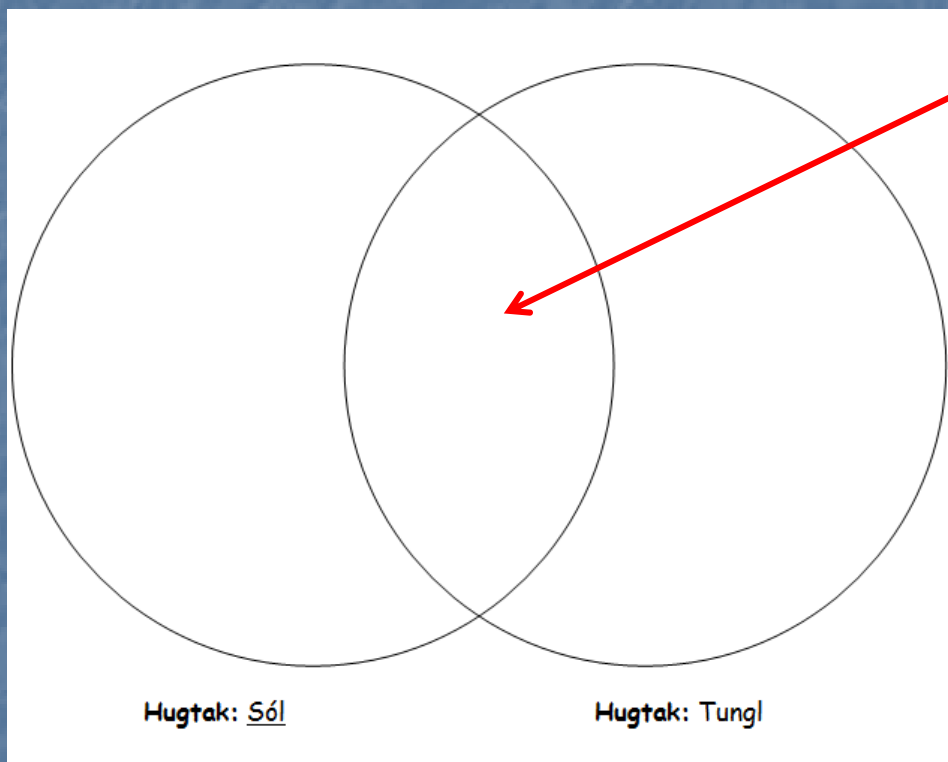
Ljósrit alltaf aðgengileg

Verkefni með kennurum

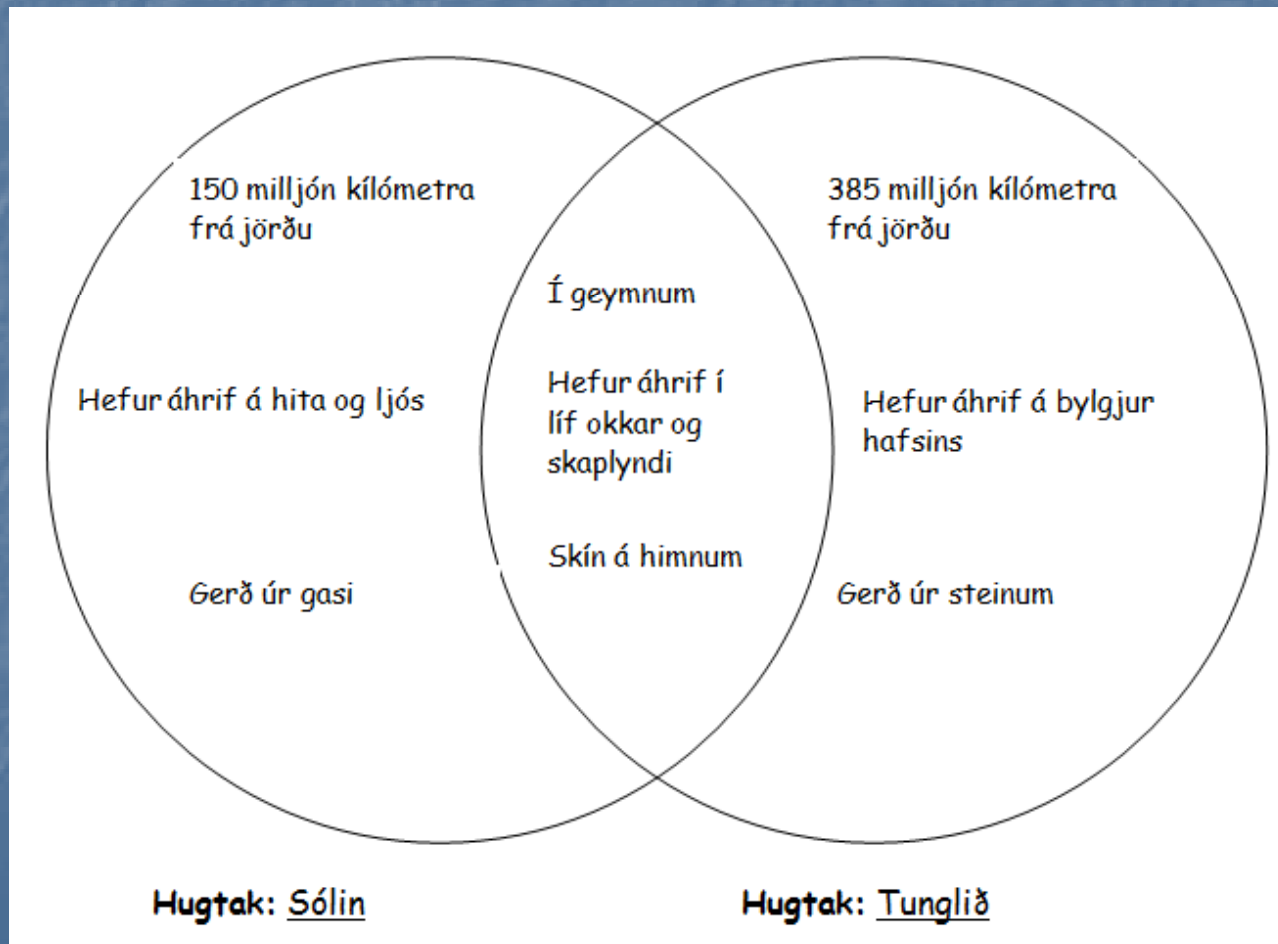

Sólin - Tunglið

Hvað eiga sólin og Tunglið sameiginlegt?
Hvar?
Hvaða áhrif á okkur?
Hvað gera þau?
Hvaða áhrif á jörðina?
Hve langt frá jörðu?
Úr hvaða efni .. ?

Venn diagram

Nánar um skref fimm og sex

Skref 5

Nemendur ræða saman um orðið

- Think-Pair-Share:

<http://academicvocabulary.pbworks.com/f/Step+5.ppt>

- Bera saman útskýringar á orðinu
- Bera saman myndrænar lýsingar á orðinu
- Endurskoða eigin vinnu

Skref 6

Nemendur fara í leiki með orðin

- Orðapoki, box eða umslag. Hugtökum er safnað saman á einn stað og reglulega er farið í leiki með orðin.

Skref 6

- Leikir

Orðagoggur

Orðahjól

Orðapoki

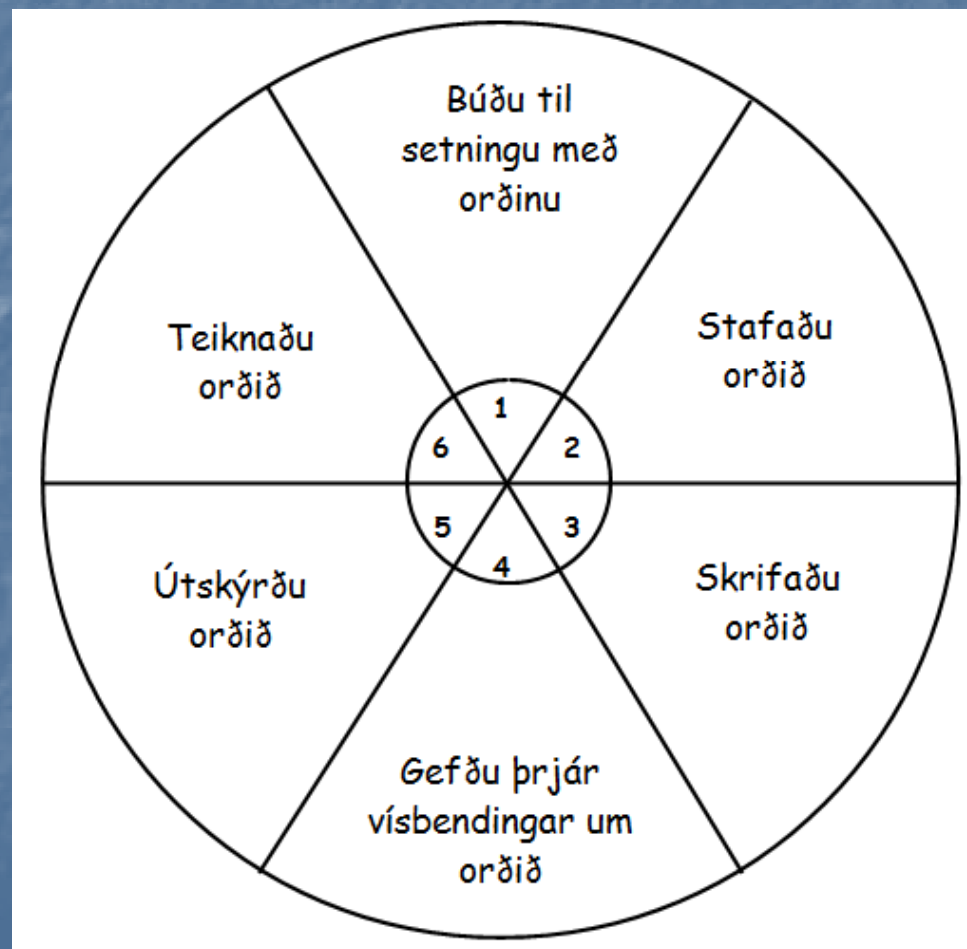
Orðagoggur, skref 6

	1	Útskýrðu orðið	2	
8	Búðu til setningu með orðinu	Leiktu orðið	3	Teiknaðu orðið
7	Er til samheiti orðins?	Stafaðu orðið	4	Er til andheiti orðins?
	6	Gefðu þrjár vísbendingar fyrir orðið	5	

Orðagoggur: Aðferð

- Tveir og tveir vinna saman: Annar með gogginn og orðabankann. Veljið orð úr orðabankanum og lesið, ekki sýna orðið.
- Svo er farið í gogg: Hinn svarar í samræmi við það sem goggurinn segir honum að gera þegar hann hefur valið númer inn í gogginum.

Orðahjól, skref 6

Orðahjól: Útfærsla

Hjólið gefur ýmsa möguleika:

- Í stað þess að snúa ör er hægt að kasta upp teningi, en þá þarf hjólið að hafa sex möguleika eða tólf möguleika og það þarf að númera hólfin.
- Hægt er að teikna hjólið á töfluna og skrifa möguleikana inn í hólfin með aðstoð nemenda.
- Hægt er að búa til risahjól sem liggur á gólfinu eða borði.
- Það sem skrifað er í hólfin á hjólinu er sambærilegt við það sem skrifað er í orðagogginn.
- Orðabankinn er endalaus uppspretta fyrir leiki.
- Orð er dregið úr orðabankanum, teningnum kastað.
- Hægt er að vinna með tvö lið og þá er einn stjórnandi eða tveir og tveir vinna saman og skiptast á.
- Ef viðkomandi svarar rétt fær hann orðið, þannig safna nemendur orðum og sá vinnur sem fær flest orð.

Orðabankinn: Endalausir möguleikar

😊 2 mínútur

Interactive Teaching Tip #5 Word Bags 1

<https://www.youtube.com/watch?v=Y4z6vUq5Ov0>

Fleiri gögn

Bókagerð

- <http://www.youtube.com/watch?v=PrmTOZvJwUU> 5 bls. bók
- http://www.youtube.com/watch?v=GJvIUT_daQA 12 bls. bók
- http://www.fcps.edu/dss/conference/materials/Session_2/15_Patel_Foldables/foldables.pdf

Sex skref til að kenna orð vel

- <http://innovativocab.wikispaces.com/Building+Academic+Vocabulary>

Think - Pair - Share: nákvæm lýsing

- <http://academicvocabulary.pbworks.com/f/Step+5.ppt>

Orðagoggur

- <http://lessons4now.com/teaching-with-cootie-catchers/>

Leikir

- <http://www.youtube.com/watch?v=ZdsNzuy3TM4&list=PL4215444C0541C21C> 7 myndskaið
- <http://readwithmeabc.blogspot.com/2013/06/word-power-wednesday-vocabulary-games.html>
- <http://www1.nams.is/landspendyr/animal.php?id=1>

Myndir

- <http://pics4learning.com/>
- <http://www.picto.qc.ca/>
- <http://digital.library.pitt.edu/v/visuals>

Ýmsar slóðir

- <http://fjolmenningarvefur.net/index.htm>
- <http://tungumalatorg.is/isa>
- <http://tungumalatorg.is/katla>
- <http://www1.nams.is/landspendyr/>
- <http://www1.nams.is/husdyr/>
- <http://www1.nams.is/smadyr/index.php>
- <http://www1.nams.is/flora/index.php>